

Juryrapport Low Countries History Award 2019

De Low Countries History Award wordt eens in de drie jaar toegekend aan de auteur van het beste artikel in de drie jaargangen van de Bijdragen en Mededelingen betreffende de Geschiedenis der Nederlanden/ Low Countries Historical Review (BMGN/LCHR), voorafgaand aan het jaar van uitreiking. De jury voor het toekennen van de LCHA 2019 bestond uit Prof Christine Kooi (Louisiana State University), Prof Martha Howell (Columbia University New York) en Prof Dirk Jan Wolffram (Rijksuniversiteit Groningen, tevens hoofdredacteur van de BMGN).

De jury heeft alle bijdragen in de jaargangen 131, 132 en 133 (2016, 2017 en 2018) beoordeeld. In het algemeen was de jury onder de indruk van de kwaliteit en de veelzijdigheid van de geschiedschrijving over de Lage Landen zoals die tot uitdrukking komt in de BMGN/LCHA. De jury heeft drie bijdragen geselecteerd die zich onderscheiden omdat ze uitstekend geschreven en gecomponeerd zijn, inhoudelijk en methodologisch vernieuwend zijn en stelling nemen in actuele historiografische debatten.

Ramon Voges, ‘Power, Faith, and Pictures: Frans Hogenberg’s Account of the Beeldenstorm’, *BMGN* 131:1 (2016) 121–140.

Ramon Voges heeft in zijn bijdrage een nieuwe en veelzijdige interpretatie gegeven van de overbekende gravure van Frans Hogenberg van de Beeldenstorm. Voges duidt allereerst in detail wat we zien op deze iconische illustratie die in 1570 in Keulen werd uitgegeven en plaatst de uitbeelding van de Beeldenstorm in het oeuvre van Hogenberg. Vervolgens duidt hij aan de hand van details in de tekening de visie van Hogenberg op de Beeldenstorm als een sociaal protest. Hogenberg benadrukt het georganiseerde karakter van de vernielingen, de ambigue houding van de autoriteiten, maar ook het conspirationele en potentieel subversieve karakter van de plundering. Hogenbergs interpretaties zijn complex en gelaagd, zoals blijkt uit de weergave van de vernieling van een beeld van de heilige Simon, die tegen bijgeloof streed door heidense beelden te vernielen. Voges maakt duidelijk dat Hogenberg een heldere boodschap had: tegenover de katholieke beeldenverering en het gewelddadige karakter van de Beeldenstorm stelt hij het humanistisch-irenische religieuze compromis. Hogenberg was zich daarbij zeer bewust van de kracht van het beeld, als object van de Beeldenstorm, en in de vorm van zijn eigen weergave daarvan.

Jan Hein Furnée, ‘Charting and Shaping the Modern Consumer. The Rise of Customer Research in the Dutch Department Store De Bijenkorf, 1930-1960’, *BMGN* 132:3 (2017) 37-69.

Jan Hein Furnée heeft uitgebreid onderzoek gedaan in het archief van warenhuis De Bijenkorf naar de wijze waarop het concern de verkoopstrategieën afstemde op de

samenstelling en het koopgedrag van haar klantenbestand in de decennia rond de Tweede Wereldoorlog. Hij laat zien hoe al in de jaren dertig werd begonnen met het systematisch tellen van aantallen bezoekers en van het analyseren van de herkomst van klanten op basis van de afleveradressen van de in het warenhuis bestelde goederen. Na de oorlog nam het klantenonderzoek een hoge vlucht: door de toepassing van slimme methoden en technieken slaagde het management er in het klantenbestand nauwkeurig in te delen op basis van sociale klasse, sekse en leeftijd, zonder de klanten hier direct naar te vragen. Het leidde tot strategieën zoals herinrichting van de winkel om de winkelende klant tot zo omvangrijk mogelijke aankopen te verleiden. Furnée laat zien dat het management soms blijk gaf van enige reserve ten opzichte van de toepassing van 'buyology' voor het ongeremd stimuleren van 'consumerism'. Amerika mag gediend hebben als inspiratiebron voor efficiënte verkoopmethoden, de Bijenkorf bleef bij uitstek de Nederlandse cultuur van de gegoede burgers uitstralen. Het artikel van Furnée is voorbeeldig in zijn conceptualisering, argumentatie en stijl, en inspireert tot systematische vergelijking met ontwikkelingen in het grootwinkelbedrijf in de Europese en Amerikaanse grote steden.

Nicole L. Immler, 'Hoe koloniaal onrecht te erkennen? De Rawagede-zaak laat kansen en grenzen van rechtsherstel zien', *BMGN* 133:4 (2018) 57-87.

In haar artikel analyseert Nicole Immler de implicaties van de geruchtmakende uitspraak uit 2011 van de Haagse rechtbank in de 'Rawagede'-zaak, waarin de Nederlandse staat aansprakelijk werd gesteld voor de massa-executie in het dorp Rawagede (het huidige Balongsari) gelegen in West-Java in 1947. Immler onderzoekt wat de gevolgen waren voor de weduwen en de dorpsgemeenschap van de toekenning van schadevergoedingen. Wellicht nog belangrijker dan de beschouwingen over de materiële gevolgen, is de vraag naar het ervaren van rechtvaardigheid. Immler neemt als uitgangspunt dat er in het publieke debat, en ook door historici, geen eenduidige morele standaard, gebaseerd op universele mensenrechten, wordt gehanteerd voor de omgang met het koloniale verleden, zoals die er wel is voor de omgang met de Tweede Wereldoorlog. Het geweld in Rawagede werd ook door de Haagse rechtbank in 2011 getypeerd als uitzonderlijk, een excus, en de rechtbank plaatste dit nadrukkelijk niet in de systematiek van mensenrechtenschendingen in een koloniale oorlog. Immler neemt hiermee geen genoegen en plaatst in haar artikel het Nederlandse juridische perspectief tegenover de impact van die Nederlandse rechtspraak op de nabestaanden van de slachtoffers. In hoeverre voldoet de uitkomst van een typisch Nederlandse rechtsgang: met als resultaat excuses en een schadevergoeding, aan de behoefte aan een rechtvaardige afhandeling van de koloniale schuld in Indonesië? Systematisch veldonderzoek in de vorm van interviews met nabestaanden laat zien dat noch de openbare Nederlandse excuses en

schuldverklaringen, noch de financiële compensatie hebben bijgedragen aan gevoelens van genoegdoening of rechtsherstel. En welke verantwoordelijkheid heeft de geschiedwetenschap hierin? De bijdrage van Immler is ook actueel met het oog op het door de staat gefinancierde project 'Onafhankelijkheid, dekolonisatie, geweld en oorlog in Indonesië 1945-1950', dat in 2021 afgerond moet worden. Immler stelt in haar artikel dat dit onderzoek niet alleen om waarheidsvinding draait, maar dat het ook aanleiding moet zijn voor een fundamentele bezinning op de vraag wat nodig is voor postkoloniaal rechtsherstel, in Nederland en Indonesië.

Eindoordeel

De jury was eensgezind in haar oordeel. Het winnende artikel combineert een zorgvuldige analyse met een originele benadering van historische bronnen. Het artikel stemt tot nadenken omdat het nieuw licht werpt op bekende feiten en ontwikkelingen en dat doet op een weloverwogen en inspirerende wijze. Het winnende artikel is een rijke, indringende en glasheldere verkenning van een buitengewoon complexe materie, gebaseerd op origineel en inventief contemporair-historisch onderzoek. Het artikel analyseert een complex vraagstuk over culturele, nationale en historische grenzen heen. Bovenal laat het winnende artikel zien hoe urgent goed historisch onderzoek kan zijn en hoe juist historici van beslissende betekenis kunnen zijn bij het duiden van complexe maatschappelijke vraagstukken. De LCHA 2019 gaat naar Nicole Immler voor haar bijdrage 'Hoe koloniaal onrecht te erkennen? De Rawagede-zaak laat kansen en grenzen van rechtsherstel zien'.

Jury's report Low Countries History Award 2019

The LCHA is awarded every three years to the author of the best article in the three volumes of the *Bijdragen en Mededelingen betreffende de Geschiedenis der Nederlanden*/Low Countries Historical Review (BMGN/LCHR) preceding the year of awarding. The jury for the LCHA 2019 consisted of Prof Christine Kooi (Louisiana State University), Prof Martha Howell (Columbia University New York) and Prof Dirk Jan Wolffram (University of Groningen, chief editor of the BMGN/LCHR).

The jury has assessed all contributions to the volumes 131, 132, and 133 (2016, 2017, and 2018). In general the jury was impressed with the quality and versatility of the historiography of the Low Countries as expressed in the BMGN/LCHR. The jury has preselected three contributions that stand out because they are excellently written and composed, are innovative content-wise and methodologically and contribute to present-day historical debates.

Ramon Voges, 'Power, Faith, and Pictures: Frans Hogenberg's Account of the Beeldenstorm', *BMGN* 131:1 (2016) 121–140.

In his contribution Ramon Voges gives a new interpretation of the well-known print by Frans Hogenberg of the Dutch 1566 Iconoclasm. First of all Voges explains in detail what we see on this iconic illustration that was published in Cologne in 1570, and places it within the oeuvre of Hogenberg. Based on a detailed analysis of the drawing he indicates the vision of Hogenberg on the Iconoclasm as a social protest. Voges emphasizes the organized nature of the destruction and the ambiguous attitude of the authorities, but also the conspiratorial and potentially subversive nature of the event. Hogenberg's interpretations are complex and multi-layered as is shown by the account of the destruction of the statue of Saint Simon, who fought superstition by smashing pagan idols. Voges explicates that Hogenberg delivered a clear message: he opposed both the catholic worshipping of idols and the violent iconoclasm, and suggests a humanistic-ireic religious compromise. Hogenberg was very much aware of the power of images, both as object of the Iconoclasm and as in his own reconstruction of the event.

Jan Hein Furnée, 'Charting and Shaping the Modern Consumer. The Rise of Customer Research in the Dutch Department Store De Bijenkorf, 1930-1960', *BMGN* 132:3 (2017) 37-69.

Jan Hein Furnée thoroughly researched the archive of department store De Bijenkorf on the ways the company coordinated its sales strategies with the composition and buyers behaviour of its clientele in the decades around World War Two. He has shown how already in the nineteen thirties the company started a systematic customer count and analysed the whereabouts of its customers based on delivery addresses of goods ordered. After the war customer research expanded enormously.

By applying smart methods and techniques the management succeeded in classifying the clientele on social class, gender and age, without directly consulting the customers. This led to strategies like redesigning the store to tempt the customer to purchase as much as possible. Furnée shows that every now and then the management showed reluctance towards unlimited 'buyology' and unrestrained 'consumerism'. The United States may have served as an inspiration for efficient sales techniques, but De Bijenkorf still radiated the Dutch culture of well-to-do citizens. The article of Furnée is exemplary in its conceptualisation, argumentation and style, and inspires a systematic comparison with developments in department stores in the American and European metropolises.

Nicole L. Immler, 'Hoe koloniaal onrecht te erkennen? De Rawagede-zaak laat kansen en grenzen van rechtsherstel zien', *BMGN* 133:4 (2018) 57-87.

In het artikel Nicolle Immler analyses the implications of the controversial verdict of a Dutch court in the 'Rawagede'-case, in which the Dutch state was made accountable for the mass-executions in the village of Rawagede (present-day Balongsari) located in West-Java in 1947. Immler researched the consequences of the awarding of financial compensation for the widows and the village community. Even more important may be than her discussion of the material consequences, is her research into the experiencing of justice. Point of departure is that neither in the public debate, nor among historians, a univocal moral standard based on human rights is maintained for discussing the colonial past, contrary to the treatment of World War Two. The violence in Rawagede was characterized in court as exceptional and excessive, and placed outside the violations of human rights in colonial warfare. Immler thinks this is unacceptable and contrasts the Dutch judicial perspective with the impact of the Dutch verdict on the surviving relatives. In how far does the outcome of a typical Dutch court case: with apologies and financial compensation, meet the desire for a fair, righteous dealing with the colonial debt in Indonesia? Systematic field research in and around Rawagede and on Sulawesi based on interviews with surviving relatives shows that neither the public Dutch apologies nor the financial compensation have added to feelings of atonement or rehabilitation. And what is the responsibility of historians in this respect? Immler's contribution is highly topical in view of the state-financed project 'Independence, decolonization, violence and war in Indonesia, 1945-1950', that has to be finalized in 2021. In her article Immler states that this research project is not just about finding truth, but that it should also lead to a fundamental reflection on the question what is needed for postcolonial rehabilitation, both in the Netherlands and in Indonesia

Final verdict

The jury came to a unanimous verdict. The winning article combines a careful analysis with an original approach of historical primary sources. The article sheds new light on well-known facts and developments and does so in a careful and inspiring way. It is a probing and crystal clear reconnaissance of an exceptionally complicated case, based on original and creative contemporary historical research. The exceptionally rich and suggestive article analyses a complex issue over cultural, national and historical borders. Above all, the winning article shows how urgent good historical research can be and how specifically historians can be of decisive importance in explaining complex societal issues. The LCHA 2019 is awarded to Nicole Immler for her contribution 'Hoe koloniaal onrecht te erkennen? De Rawagede-zaak laat kansen en grenzen van rechtsherstel zien'.